

VRIJEDNA ETNOMEDICINSKA KNJIGA
(Vera Grgac: *MAJKINA VRAŠTVA, VRAČEJNE I VRAČITELJI*,
Kajkaviana, Donja Stubica 2019.)

Vera Grgac je istaknuta hrvatska kajkavska pjesnikinja, ali i istražiteljica i kolekcionarka zavičajne kulturne baštine. Njezina kajkavska poezija priskrbila joj je članstvo u Društvu hrvatskih književnika. Potrebno je istaći kako je Vera Grgac po struci medicinarica, a cijeli je radni vijek provela u medicinskoj školi Sestara milosrdnica u Zagrebu. Ostala je vjerna svom zavičaju, njegovoj povijesti, tradiciji i kulturnoj baštini. To je lijepo mjesto Bistra s okolnim prostorom koji nazivaju *Bistranski kraj*.

Knjiga "Majkina vraštva" zanimljiva je s nekoliko aspekata. Prvo, zanimljiva su narodna vraštva ili ljekarije koje je autorica popisala ili zapisala preuzevši obavijesti od svojih predaka i suseljana. Riječ je o mnogobrojnim biljkama i biljnim pripravcima kojima su se liječili njezini predci. Drugo, vrlo je dojmljiv jezik koji koristi autorica, tako da možemo govoriti o proznim tekstovima napisanima na bistranskoj kajkavici. Treće, to su fotografije i foto-dokumentarna građa kojom je autorica obogatila ovu knjigu. Nije riječ samo o biljkama već i o etnografskim predmetima, predmetima kućne radinosti, posudu i odgovarajućim fotografijama. Četvrto, vrlo je važan pojmovnik koji je autorica priložila, a zatim i rječnik što omogućava čitateljima izvan kajkavskog areala čitanje i uživanje u ovoj knjizi.

Hrvatski seoski puk poznao je mnogobrojne narodne ljekarije i njima se služio kako bi sačuvao zdravlje. Vera Grgac kao medicinarica svemu tome dala je i stručnu dimenziju što povećava vrijednost ove knjige. Neke su partije i vrlo duhovite, pa i neobične, npr. "Kravlji drek, blate – kravlji izmet". O ovom "lijeku" autorica piše:

"Kad sam bila mala pucica, skočila sam na vrući črijep z guolu nogicu. Kak sam kričala i sami znate. Odma mi se napuhnul mjehur po ciele blazinice. Dok mi je mama puhala po nogice da bi me meine pekle i bolele, majka je ze štale donesla friškega kravskega dreka debele

Vera Grgac, naslovnica knjige

naličenega na cajnek i vu te su mi povezali nogicu. Kričala sam kak da me duoi kole, jake me je pekle, a još više sem kričala koj su mi na nogicu deli dreka. Nou kad su mi oprali nogu, više nie bile mehura, nie bile črlene, niti me je pekle, a ounda je majka rekla: 'Je li vidiš kak je stareše dobre posluhnuti. Zate drugi pout dobre poslušaj da neke velim, če ti baš i nie za vuolu'.

U ovom duhu i na ovakav duhovit, ali jezično izvoran, način opisane su sve pučke ljekarije u autoričinom kraju. U knjigu je uvršten i rječnik lokalnoga kajkavskog govora. Preporučio bih svim autorima koji pišu na dijalektu da čine isto. Na taj način pomažu čitateljima koji vladaju isključivo književnim standardom da bez poteškoća razumiju i prihvate ponuđene sadržaje. Npr., pojam "vraštvo" urbanoj populaciji nije jasan. Podsjeća na pojam vraćanje, čaranje i sl... Dok vraštvo označava li-

jekove, vraćanje je parareligijski i okultistički čin. Podsjećam kako su gradišćanski Hrvati u svome jeziku (koji je književno standardiziran) za liječnika koriste staru hrvatsku riječ *VRA-ČITELJ*. Prema tome, *vrašтво* i *vračitelj* sadržajno se tiču liječenja ljudi.

Na kajkavskome idiomu svi ti pojmovi zvuče kao pjesma. Dok je Adam Končić čitao Verine tekstove, nedostajala je samo lagana glazbena pratnja.

Bio sam na predstavljanu ove knjige u a-toričinom kraju. Jedinstven ugođaj. Atipičan za naše literarne prilike i neprilike. Poticajan. Pjevački zbor, prekrasne pjesme, odlično recitiranje Adama Končića, pozdravi uglednih gostiju, predstavljajući – lingvisti... Književnica odjevena u izvornu starinsku narodnu nošnju djelovala je nestvarno. A govorila je profesorski edukativno, pjesnički zanosno, pomalo i sama potresena ljepotom događaja. Možda je nedostajao netko iz književničkih krugova koji bi progovorio o knjizi, ali nazočni to nisu osjetili kao nedostatak. Knjiga je poslužila kao razlog za druženje, skoro za narodno veselje. Svi su bili ponosni na kolegicu Grgac, a što više književnik može poželjeti? Upravo ova atmosfera i sadržaj knjige čine cjelinu.

Zbirka Vere Grgac koju smo predstavili vrijedan je prilog zavičajnoj povijesti, ali i povijesti narodne medicine u Hrvata. K tome dodajmo, bogatstvo i ljepotu jezika koju autorica pomno njeguje, čuva i koristi kao dragocjenu literarnu građu. Možemo tražiti i nedostatke. Po mojem mišljenju, moglo se uvrstiti i narodne običaje, jer su narodni biljni pripravci vezani uz tradicijsku kulturu hrvatskog naroda, poglavito hrvatskog sela. U nekim slučajevima oblici liječenja imaju i vjersku dimenziju. Kako globalizacija uništava male jezike, a poglavito narječja, tako uništava i narodnu tradicijsku baštinu. Koliko je naselja doživjelo globalizaciju u negativnom vidu, a koliko ih čeka na svoju Veru Grgac koja će od zaborava otrgnuti bar djelić mikro i makrokozmosa naši dragih predaka koji su imali bogati duhovni i kulturni život, ostavili nam sjajnu baštinu, a mi se prema njoj odnosimo većinom kao prema *staroj krami*.

13. studeni 2019.

Duro Vidmarović